

Αθανασία Μαρκουλή
Καθηγήτρια Φιλολόγος, Υποψ. Δρ

Ατυχήματα στους χώρους της Γ.Ε.Μ.Α. από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής της

ΤΟ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟ-ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΟ εργοστάσιο της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου πρωτολειτούργησε στην περιοχή της Λαυρεωτικής στα μισά του 19ου αιώνα.

Τα χρόνια εκείνα ήταν δύσκολα. Η περιοχή που θα στήνονταν το εργοστάσιο ήταν σχεδόν ακατοίκητη. Σιγά σιγά όμως, με την ίδρυση και τη λειτουργία του εργοστασίου, αρχίζει να κατοικείται από ανθρώπους που έρχονται από διάφορα μέρη της Ελλάδος αλλά και του κόσμου με σκοπό να εργαστούν.

Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας οι εργαζόμενοι στις μεταλλουργικές και μεταλλευτικές εργασίες ήταν πολλοί. Υπολογίζεται ότι το 1885 δούλευαν συνολικά 4.440 άνθρωποι, Έλληνες και ξένοι, και το 1904 δούλευαν 3.925. Οι περισσότεροι επίσης δεν ήταν γνώστες της δουλειάς, ειδικά τα πρώτα χρόνια. Έτσι η Εταιρεία καλούσε μεταλλουργούς και μεταλλευτές από την Ιταλία, την Ισπανία και άλλα μέρη του εξωτερικού, για να βοηθήσουν τους Έλληνες εργαζόμενους και να τους μεταδώσουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους. Γι' αυτό και τα πρώτα χρόνια τα ατυχήματα αναφέρονται σε αλλοδαπούς, όπως για παράδειγμα τα θανατηφόρα ατυχήματα 2 Ιταλών που έλαβαν χώρα το 1881 ή ο θάνατος ενός ακόμα Ιταλού το 1884.

Ο μεγάλος αριθμός των εργαζομένων λοιπόν, η ελλιπής κατάρτιση των περισσότερων και οι αποτυχημένες προσπάθειες να υποστυλώσουν σωστά τις γαλαρίες και να ανοίξουν δρόμους υπόγειους για την ανεύρεση μεταλλεύματος είναι οι κύριες αιτίες του αυξημένου αριθμού των ατυχημάτων, όπως θα δούμε στη συνέχεια, εν ώρα εργασίας. Οι τραυματισμοί ακολουθούν φθίνουσα πορεία όμως από το 1914 και μετά, αφού οι εργαζόμενοι είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με τη φύση της δουλειάς.

Από τη μελέτη των ατυχημάτων ήδη από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του εργοστασίου καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα ατυχήματα που προκαλούνταν ήταν ποικίλα, άλλα σοβαρά ως θανατηφόρα, και άλλα πιο ελαφρά. Τα

περισσότερα προκαλούνταν στους χώρους εξόρυξης μεταλλεύματος και λιγότερα στις εγκαταστάσεις του εργοστασίου.

Επίσης οι τραυματίες που συναντάμε στα έγγραφα της Εταιρείας είναι όλοι άνδρες και λίγα παιδιά. Αυτό που προξενεί εντύπωση είναι ότι δεν συναντάμε καμιά γυναίκα τραυματία σε όλα αυτά τα έγγραφα. Αυτό βέβαια ίσως να συμβαίνει γιατί οι γυναίκες δεν δούλευαν σε εργασίες, όπου θα μπορούσαν να προκληθούν ατυχήματα σοβαρά ή θανατηφόρα.

Ορισμένα από τα ατυχήματα και τους τραυματισμούς καταγράφονται στα βιβλία της Γαλλικής Εταιρείας με κάθε λεπτομέρεια: βρίσκουμε δηλαδή το όνομα του θύματος, το χρόνο και τις συνθήκες του ατυχήματος, το όνομα του εργολάβου και μερικές φορές ακόμα και τη στάση της Εταιρείας απέναντι στα θύματα και τις οικογένειές τους. Σε άλλες περιπτώσεις οι ιθύνοντες φέρονται να έχουν κάνει πραγματική μελέτη. Όπως θα δούμε, γίνονταν σχεδιαγράμματα και αναπαραστάσεις των ατυχημάτων εγγράφως, που συνοδεύονταν από βεβαιώσεις του αρμόδιου υπαλλήλου και του εκάστοτε γιατρού, κάτι που επιβαλόταν εξάλλου και από την ελληνική νομοθεσία.

Άλλες φορές πάλι, οι τραυματισμοί απλώς καταγράφονταν στα βιβλία του εργοστασίου χωρίς άλλες λεπτομέρειες. Αυτές περιλαμβάνονταν σε εκτενείς αναφορές που στέλνονταν στους ιθύνοντες των γραφείων της Αθήνας.

Οι πρώτες πληροφορίες που σημειώνονται στα χειρόγραφα πανόδετα βιβλία της Γαλλικής Εταιρείας και που σχετίζονται με τα ατυχήματα είναι λίγες και διάσπαρτες.

Το 1881 σημειώνεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο τραυματισμός και ο θάνατος 2 Ιταλών. Σίγουρα θα υπήρχαν και άλλα ατυχήματα, όμως δεν συναντάμε άλλες πληροφορίες. Η ίδια μορφή πληροφόρησης συνεχίζεται και τα επόμενα έτη.

Έτσι διαβάζουμε για 5 ατυχήματα που συνέβησαν το 1888 στο διάστημα από το Νοέμβριο μέχρι και το Δεκέμβριο και που ήταν όλα θανατηφόρα. Για το τετράμηνο Σεπτέμβριο μέχρι και το Δεκέμβριο του 1891 τα ατυχήματα ήταν 3.

Το πρώτος έτος για το οποίο έχουμε ολοκληρωμένα στοιχεία είναι το 1892, κατά τη διάρκεια του οποίου σημειώθηκαν 52 ατυχήματα.

Το επόμενο έτος, δηλαδή το 1893, τα ατυχήματα ήταν σαφώς μειωμένα και άγγιζαν τα 32.

Φαίνεται όμως ότι το θέμα αυτό απασχολούσε και την Ελληνική Κυβέρνηση, γι' αυτό εκείνη την περίοδο ζήτησε από την Γαλλική Εταιρεία στατιστικές πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των εργατών που απασχολούσε το εργοστάσιο και για τα ατυχήματα. Σύμφωνα λοιπόν με αυτά τα στοιχεία, στα μεταλλεία της Καμάριζας εργάζονταν 2.024 εργάτες και στην Πλάκα 680 εργάτες. Συνολικά σε ολόκληρο το εργοστάσιο εργάζονταν 4.440 άνθρωποι. Το ποσοστό των ατυχημάτων ανέρχονταν σε 1% για την Καμάριζα, σε 3% για την Πλάκα και σε 2% συνολικά για όλο το εργοστάσιο.

Το 1894 σημειώθηκαν 17 ατυχήματα. Το 1895 και για το διάστημα από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Ιούλιο είχαν σημειωθεί 10 ατυχήματα. Τα 8 από αυτά έλαβαν χώρα στις εξορυκτικές εργασίες στην Καμάριζα και τα 2 ήταν θανατηφόρα. Τα άλλα δύο σημειώθηκαν στην Πλάκα. Το υπόλοιπο διάστημα του 1895, δηλαδή από τον Ιούλιο μέχρι και το Δεκέμβριο, σημειώθηκαν άλλα 13 ατυχήματα και έτσι έφτασαν συνολικά τα 23, από τα οποία τα 6 ήταν θανατηφόρα.

- Για το 1896 αναφέρονται 6 ατυχήματα, εκ των οποίων τα 3 ήταν θανατηφόρα.
- Για τους μήνες Ιούλιο μέχρι και Δεκέμβριο του 1897 αναφέρονται 3 ατυχήματα.

- Το 1898 έχουμε 22 τραυματισμούς και μόνο ένα θάνατο.

- Το 1899 έχουμε 12 ατυχήματα και 3 θανάτους.

Με αυτόν το ρυθμό συνεχίζονται και στις αρχές του 20ού αιώνα. Άλλες χρονιές είναι περισσότερα και άλλες λιγότερα. Έτσι έχουμε:

- Για το χρονικό διάστημα από τον Ιούνιο μέχρι και το Δεκέμβριο του 1905 έγιναν 6 ατυχήματα, εκ των οποίων το ένα ήταν θανατηφόρο.

- Το 1907 σημειώθηκαν 22 τραυματισμοί και 3 θάνατοι.

- Το 1908 σημειώθηκαν 5 τραυματισμοί και 3 θάνατοι και

- Το 1909 σημειώθηκαν 8 τραυματισμοί και 5 θάνατοι.

Στις 11 Ιανουαρίου του 1909 αναφέρεται και το πρώτο ατύχημα, που όμως δεν συνέβη στις εγκαταστάσεις της Γαλλικής Εταιρείας στο Λαύριο αλλά στις εγκαταστάσεις της στη Σίφνο. Επρόκειτο για τον εργάτη Δημήτρη Τσίντα που εργαζόταν στον Άγιο Σώστη της Σίφνου και βρήκε τραγικό θάνατο.

- Το 1910 τα ατυχήματα ανέρχονται σε 14, εκ των οποίων τα δύο επέφεραν το θάνατο.

- Το 1911 έχουμε 9 ατυχήματα και ένα θάνατο.

- Το 1912 την ίδια άσχημη τύχη φαίνεται ότι είχαν άλλοι 19 εργαζόμενοι εκ των οποίων ο ένας πέθανε και

- Το 1913 άλλοι 13 εργαζόμενοι εκ των οποίων οι 3 πέθαναν.

Το ίδιο έτος αναγράφονται και οι τραυματισμοί 2 εργατών, όχι όμως του Λαυρίου, αλλά της Αντιπάρου και της Μυκόνου.

Έκπληξη προκαλεί ο αριθμός των ατυχημάτων από το 1914 και μετά, αφού παρουσιάζεται σαφώς μειωμένος σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Έτσι:

- Το 1914 σημειώθηκαν μόλις 5 ατυχήματα και

- Το 1915 μόλις 4, εκ των οποίων τα 2 ήταν θανατηφόρα και ένα στη Μύκονο.

Σε αυτά τα ποσοστά κυμαίνονται οι τραυματισμοί και τα επόμενα χρόνια.

- Το 1916 συνέβησαν 4 τραυματισμοί και 2 θάνατοι και

- Το 1917 συνέβησαν 6 τραυματισμοί.

- Το 1918 σημειώθηκαν μόλις 2 τραυματισμοί.

Η φθίνουσα πορεία συνεχίζεται και στα χρόνια που ακολουθούν. Ενδεικτικό αυτού είναι ότι το 1921 και για το διάστημα από τον Ιούλιο μέχρι και τον Δεκέμβριο σημειώθηκαν 3 ατυχήματα, όσα δηλαδή σημειώθηκαν ολόκληρο το 1922.

– Το 1925 έγιναν 5 ατυχήματα και

– Από τον Απρίλιο μέχρι και τον Δεκέμβριο του 1926 έγιναν 5 ατυχήματα επίσης.

Τα ονόματα των τραυματιών ή ακόμα και των νεκρών που συναντάμε στις αναφορές της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου είναι λίγο ως πολύ γνωστά σε όλους μας, αφού υπάρχουν ακόμα και σήμερα στο Λαύριο, γεγονός που μαρτυρά ότι οι άνθρωποι που στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού αιώνα ήρθαν στην πόλη μας να εργαστούν, δημιούργησαν οικογένειες. Κι ακόμα και αν τραυματίστηκαν ή αν άφησαν την τελευταία τους πνοή στα μεταλλεία και τις υπόγειες στοές δουλεύοντας σκληρά, οι οικογένειές τους παρέμειναν στο Λαύριο, συνέχισαν τη ζωή τους και πολιτογραφήθηκαν με τα χρόνια Λαυριώτες πολίτες. Έτσι μέχρι και σήμερα συναντάμε στο Λαύριο ανθρώπους που έχουν κάποια από τα παρακάτω επίθετα και που πολλά χρόνια πριν κάποιος πρόγονός τους έπεσε θύμα των δύσκολων συνθηκών εργασίας στις γαλαρίες και στους χώρους επεξεργασίας του μεταλλεύματος της Γαλλικής Εταιρείας. Τέτοια ονόματα ενδεικτικά είναι: Γκίκας, Δραγάτσης, Πρέκας, Παντελέων, Γκότσης, Περράκης, Καλογιάννης, Δαμίγος, Βογιατζής, Μπόκαρης, Κυβρικοσαίος, Κωστής, Βήχος, Ψαράκης, Πέππας.

Η Γαλλική Εταιρεία διέθετε δικό της νοσοκομείο από το 1880, από τότε δηλαδή που πέρασαν στην κατοχή της τα μεταλλεία «Περικλής», στα γραφεία του οποίου δημιουργήθηκε το νοσοκομείο, όμως από το 1925 και μετά συνεργάζεται στενά και με το νοσοκομείο των Αθηνών «Ευαγγελισμός», στο οποίο στέλνει τους τραυματίες. Ένα δείγμα αυτής της συνεργασίας αποτελεί η επιστολή του συγκεκριμένου νοσοκομείου προς το Ταμείο Αλληλοβοηθείας από το οποίο ζητάει 744 δρχ. για τις υπηρεσίες και τις φροντίδες που πρόσφερε εκ μέρους της Εταιρείας στον εργάτη Θωμαΐδη και 755 δρχ. για τις υπηρεσίες που πρόσφερε στον εργάτη Νικολαΐδη που τραυματίστηκαν εν ώρα εργασίας.

Τι ήταν όμως αυτό το Ταμείο Αλληλοβοηθείας;

Ταμείο αλληλοβοηθείας

Από το 1861, πριν ακόμα από την ίδρυση της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου, το Ελληνικό Κράτος είχε προνοήσει και είχε δημιουργήσει νόμο σχετικό με τα μεταλλεία, ο οποίος αποκαλούνταν: «Περί Μεταλλείων Νόμος». Σε αυτόν αναφέρονταν και οι υποχρεώσεις των ιδιοκτητών των μεταλλείων, στις οποίες συγκαταλέγονταν και η υποχρεωτική φορολογία τους, έτσι ώστε να δημιουργηθεί

αποθεματικό κεφάλαιο προς βοήθεια και περίθαλψη των εργατών και των οικογενειών τους σε περίπτωση δυστυχημάτων.

Όλα αυτά διευκρινίζονται καλύτερα στο Βασιλικό Διάταγμα του βασιλιά Γεώργιου του Α΄, που εκδόθηκε στις 31 Μαΐου 1882. Σύμφωνα με αυτό:

– Συνίσταται ειδικό ταμείο προς βοήθειαν και περίθαλψιν των εν τοις μεταλλείοις εργαζομένων εργατών και των οικογενειών αυτών εν περιπτώσει δυστυχημάτων που ονομάζεται Ταμείον Περιθάλψεων.

– Οι πόροι του ταμείου αυτού θα ήταν οι εξής:

i. Το 1% του καθαρού εισοδήματος των μεταλλείων που προσδιοριζόταν από την ελληνική νομοθεσία με τον ακόλουθο τρόπο. Ο φόρος αυτός ήταν ετήσιος και υπολογιζόταν επί του προϊόντος, αφού αφαιρούνταν τα έξοδα του υλικού και της εργασίας που χρησιμοποιούσαν για την εξόρυξη.

ii. Κάθε προσφορά ή δωρεά.

– Δικαίωμα περίθαλψης είχαν όλοι οι εργαζόμενοι που δούλευαν στις υπόγειες εργασίες, οι παθόντες εργάτες, οι σύζυγοι, τα παιδιά, αλλά και οι γονείς αυτών που πέθαιναν ή τραυματίζονταν.

– Αν κάποιος εργάτης καθίστατο προσωρινά ανίκανος να εργαστεί εξαιτίας τραυματισμού του εν ώρα εργασίας, τότε έπαιρνε ως βοήθημα από το ταμείο 1 δραχμή ημερησίως αν ήταν έγγαμος και 60 λεπτά της δρχ. αν ήταν άγαμος. Αυτό συνέβαινε για τρεις μήνες. Αν παρ' όλα αυτά και πάλι δεν μπορούσε να εργαστεί, το βοήθημα ορίζονταν στις 30 δρχ. το μήνα αν ήταν έγγαμος και στις 18 δρχ. αν ήταν άγαμος. Αυτή η βοήθεια χορηγούνταν για ένα χρόνο. Αν μέσα σε αυτό το διάστημα ο παθών πέθαινε εξαιτίας του τραυματισμού του, τότε η σύζυγός του έπαιρνε 15 δρχ. αν υπήρχαν παιδιά και 10 δρχ. αν δεν υπήρχαν παιδιά ή αν αυτά συμπλήρωναν το 12ο έτος της ηλικίας τους.

– Οι τραυματισμοί βεβαιώνονταν εγγράφως και ενόρκως από τον Ειρηνοδίκη, τον μηχανικό και τον προϊστάμενο του έργου, από τον θεράποντα γιατρό και από δύο μάρτυρες, αν υπήρχαν.

Το διάταγμα αυτό συμπληρώνεται το 1883 από έναν κανονισμό που έγινε και που αφορούσε ειδικά τα δυστυχήματα που λάμβαναν χώρα στα μεταλλεία. Σύμφωνα με αυτόν, αυτοί που δικαιούνταν βοήθημα από το Ταμείο των Μεταλλευτών ήταν όσοι εργάτες κρίνονταν ανίκανοι να εργαστούν στα μεταλλεία προσωρινώς κατόπιν κάποιου ατυχήματος. Επίσης εκείνοι που κρίνονταν διαρκώς ανίκανοι να εργαστούν. Τέλος, την οικονομική ενίσχυση δικαιούνταν οι οικογένειες όσων πέθαιναν έπειτα από κάποιο ατύχημα εν ώρα εργασίας και όσων πέθαιναν από καταπλάκωση ή από έκρηξη.

Το 1901 έγινε από τον Βασιλιά Γεώργιο τον Α΄ ο «Νόμος περί περιθάλψεως των εν τοις μεταλλείοις και μεταλλουργείοις παθόντων και των οικογενειών αυτών», που έμεινε γνωστός με το όνομα ΒΩΜΑ και ο οποίος παρουσιάζει κάποιες

αλλαγές σε σχέση με το Βασιλικό Διάταγμα του 1882. Σύμφωνα με αυτόν τον δεύτερο νόμο:

– Αν η ανικανότητα του τραυματισμένου διαρκούσε λιγότερο από 3 μήνες, ο κύριος της επιχείρησης υποχρεούνταν να δίνει εβδομαδιαία αποζημίωση, η οποία οριζόταν στο μισό του ημερομισθίου του παθόντος.

– Αν η ανικανότητα διαρκούσε πάνω από 3 μήνες, ο κύριος της επιχείρησης υποχρεούνταν να δίνει το μισό της σύνταξης στο θύμα και το άλλο μισό στο «Ταμείο Περιθάλψεων» που μετονομάστηκε σε «Ταμείο Μεταλλευτών».

– Αν η ανικανότητα ήταν ολική, τότε το θύμα δικαιούνταν σύνταξη ίση με το μισό του μισθού που έπαιρνε όταν δούλευε, και αν η ανικανότητα ήταν μερική, τότε δικαιούνταν σύνταξη ίση με το 1/3 του μισθού του.

– Μετά το θάνατο του παθόντος η σύνταξη ελαττωνόταν κατά το 1/4 για τη σύζυγο και τα παιδιά του. Αν ο παθών δεν είχε οικογένεια, για τους γονείς του. Τα αγόρια δεν δικαιούνταν σύνταξη μετά το 16ο έτος της ηλικίας τους και τα κορίτσια μετά το γάμο τους.

– Τα φάρμακα και τα έξοδα του γιατρού ήταν πληρωμένα από τον ιδιοκτήτη της επιχείρησης για τους πρώτους τρεις μήνες.

– Όλα αυτά ίσχυαν και για τους αλλοδαπούς, εφόσον διέμεναν στην Ελλάδα.

– Το Ταμείο των Μεταλλευτών διοικούνταν από ένα επταμελές Συμβούλιο που απαρτιζόταν: από τον διευθυντή του Γενικού Λογιστηρίου, από τον επιθεωρητή των μεταλλείων, από νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εσωτερικών, από τον τμηματάρχη του Υπουργείου της δημόσιας οικονομίας, από έναν ορυκτολόγο και δύο ανώτερους υπαλλήλους μεταλλευτικών ή μεταλλουργικών εργασιών. Στους πόρους του Ταμείου, εκτός από αυτούς που αναφέρθηκαν στο Βασιλικό Διάταγμα του 1882, προστίθενται επιπλέον και άλλοι τρεις:

i. Τα πρόστιμα που επιβάλλονταν σύμφωνα με το νόμο.

ii. Διάφορες εισφορές.

iii. Το 1% του καθαρού εισοδήματος των μεταλλουργείων.

– Υπήρχε επίσης ο όρος σύμφωνα με τον οποίο ο κύριος της επιχείρησης υποχρεούνταν να αναφέρει το δυστύχημα εγγράφως και ενόρκως εντός δέκα ημερών ενώπιον του Ειρηνοδίκη και να χρησιμοποιήσει και δύο μάρτυρες, αν ήταν δυνατόν.

Το 1909 ακολουθεί νέος νόμος, που έρχεται να συμπληρώσει τον προηγούμενο και διαφοροποιείται μόνο στους πόρους του Ταμείου. Συγκεκριμένα αλλάζει το 1% της επί της καθαρής προσόδου και το μετατρέπει σε 2% επί της ακαθαρίστου προσόδου.

Το 1910 ακολούθησε και άλλος νόμος σχετικός με τα μεταλλεία, σύμφωνα με τον οποίο:

– Όταν κάποιος πλήρωνε ενοίκιο για κάποια έκταση, πλήρωνε και φόρο εκ του οποίου το 1% διετίθετο για το Ταμείο των Μεταλλευτών.

– Επαναλαμβάνει το 1% επί της καθαρής προσόδου, όπως είχε οριστεί το 1901, υπέρ του ταμείου των Μεταλλευτών.

Αυτό το 1% επί της καθαρής προσόδου αυξάνεται σε 1½ με το νόμο του 1912 και επί του καθαρού εισοδήματος των μεταλλείων αλλά και των μεταλλουργείων.

Το Ταμείο Αλληλοβοηθείας της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου ιδρύθηκε το 1884, σύμφωνα πάντα με στοιχεία που συναντάμε σε χειρόγραφο έγγραφο εκείνης της περιόδου με ημερομηνία 10 Νοεμβρίου 1884, και ονομαζόταν: «Ταμείο Αλληλοβοηθείας των εργατών και υπαλλήλων των Μεταλλείων Λαυρίου». Θα διοικούνταν από το διευθυντή του εργοστασίου, από ένα ακόμα πρόσωπο που θα είχε τον τίτλο του προέδρου, δύο μέλη που θα ορίζονταν από τους ανθρώπους που δούλευαν στα μεταλλεία και τρεις ακόμα που θα τους όριζαν οι υπόλοιποι εργαζόμενοι (άρθρο 20). Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων θα έπρεπε υποχρεωτικά να ξέρουν ανάγνωση και γραφή.

Σε κάποια άλλα άρθρα του καταστατικού του Ταμείου Αλληλοβοηθείας της Γ.Ε.Μ.Α. βλέπουμε ορισμένες διαφοροποιήσεις στη σύστασή του σε σχέση με τα σχετικά αποσπάσματα των νόμων που παρουσιάστηκαν λίγο νωρίτερα:

– Το Ταμείο Αλληλοβοηθείας θα ενισχυόταν οικονομικά και από τους εργάτες. Η οικονομική συμμετοχή των εργατών που δεν είχαν οικογένεια αντιστοιχούσε στο 1% του μισθού τους. Οι οικογενειάρχες θα έπρεπε να προσφέρουν το 2% του μισθού τους (άρθρο 5). Πουθενά όμως στη νομοθεσία δεν αναφέρεται η συμμετοχή των εργατών στους πόρους των Ταμείων αυτών.

– Στο άλλο άρθρο του καταστατικού του Ταμείου Αλληλοβοηθείας της Γαλλικής Εταιρείας αναφέρεται ότι κάθε εργαζόμενος που απέχει από τη δουλειά του λόγω κάποιας αρρώστιας που βεβαιώνεται από το γιατρό της Εταιρείας και επιθυμεί η θεραπεία του να συνεχιστεί στο σπίτι του θα λαμβάνει καθημερινά εκτός από τα φάρμακά του και το 50% του ημερομισθίου.

– Η πληρωμή του αρρώστου παύει να υφίσταται την 4η ημέρα της αρρώστιας του θύματος, εκτός και αν γινόταν η ίδια διάγνωση μέσα στο ίδιο δεκαπενθήμερο (άρθρο 8).

– Κάθε βοήθεια σταματούσε μετά την έλευση 3 μηνών (άρθρο 9).

– Αν όμως μετά τους 3 μήνες ο άρρωστος δεν μπορούσε να εργαστεί, θα γινόταν συμφωνία με την Εταιρεία (άρθρο 11). Τα σχετικά άρθρα της νομοθεσίας δεν αναφέρουν όμως κάποια συμφωνία εργαζομένου – επιχείρησης, ξεκάθαρα αναφέρουν ότι ο έγγαμος άνικανος να εργαστεί 3 μήνες μετά το ατύχημα θα έπαιρνε βοήθημα 30 δρχ. και ο άγαμος 18 δρχ.

Φινίκης Αθανάσιος

Το ατύχημα προκλήθηκε το μεσημέρι της 27ης Οκτωβρίου 1937 στη διασταύρωση, στη θέση Ραγκούσικα, στη γραμμή που συνέδεε την Σούρτζα με την Καμάριζα.

Ο ατυχής εργάτης, Φινίκης Αθανάσιος, ήταν 61 ετών και εργαζόταν για πολλά χρόνια ως ημιονηγός για τη Γαλλική Εταιρεία, δηλ. έπρεπε να οδηγεί τον ημίονο ο οποίος μετέφερε τα βαγονέτα στη σιδηροδρομική γραμμή, τόσο στο βάθος όσο και στην επιφάνεια.

Σύμφωνα με μαρτυρίες εκείνης της εποχής, ο Φινίκης Αθανάσιος βρέθηκε κάποια στιγμή ανάμεσα σε δυο βαγόνια να προπορεύεται από τον ημίονο και να προσπαθεί να τον σταματήσει. Όμως κάποια στιγμή έπεσε και το βαγονέτο πέρασε από πάνω του.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις πάντα της διεύθυνσης της Εταιρείας, το ατύχημα προκλήθηκε από απροσεξία του ημιονηγού, γιατί τα βαγονέτα διέθεταν πέδιλα ειδικά για να σταματάνε όποτε κρινόταν απαραίτητο. Άρα ο εργάτης θα έπρεπε να τα σταματήσει με αυτόν τον τρόπο και έπειτα να κάνει οποιαδήποτε άλλη εργασία.

Ατύχημα που συνέβη στον εργάτη Ευθύμιο Ποριώτη

Το ατύχημα προκλήθηκε στις υπόγειες εργασίες Νο 39 στην Πλάκα στον εργάτη Ευθύμιο Ποριώτη, ετών 41, όταν μια πλάκα σχιστόλιθου 30 εκ. πλάτους, 8 εκ. πάχους και 10 χιλ. βάρους, έπεσε πάνω στον ατυχή εργάτη από την οροφή, ενώ την καθάριζαν.

Το δυστύχημα αυτό έγινε στις 26 Ιουνίου του 1937 στις 10.30 π.μ.

Στο σημείο X του σχεδιαγράμματος ήταν η είσοδος εργασιών, η οποία λίγες μέρες πριν είχε διπλασιαστεί με μια μικρή στοά Y. Στις 25 του μήνα η μικρή αυτή στοά είχε σχεδόν τελειώσει, όταν ο μηχανικός κ. Λατούρ κατάλαβε ότι η οροφή είχε ελαφρώς μετακινηθεί, γι' αυτό διατάχθηκε η διάνοιξη δύο υπονόμων. Η εργασία αυτή ξεκίνησε το πρωί της 26ης Ιουνίου. Ο επιστάτης τοποθέτησε δυο εργάτες για να φωτίζουν τις εργασίες: τον εργάτη Ποριώτη στα δεξιά με τον λύχνο του και αριστερά τον εργάτη Ρούσσο με δυο λύχνους. Κάποια στιγμή μέρος της οροφής έφυγε και καταπλάκωσε τον Ποριώτη, ο οποίος πανικοβλήθηκε και στην προσπάθειά του να απομακρυνθεί σκόνταψε και έπεσε. Αυτό το πέσιμο προφανώς επέφερε και τον θάνατό του.

Θανατηφόρο ατύχημα που συνέβη στον εργάτη Δημητρίου Ιωάννη στις 2 Απριλίου του 1938, ώρα 9.30 π.μ.

Το ατύχημα έγινε στην περιφέρεια του Ιωάννου Βαπτιστού σε υψόμετρο 107 μ. στην εργασία Νο 16. Σε αυτό το σημείο γινόταν η εκμετάλλευση στρώματος ασβεστόλιθου μεταλλοφόρου πάχους 1 μ. και 50 εκ. περίπου και από πάνω υπήρχε στρώμα μαλακών σχιστών με περίπου το ίδιο πάχος. Η οροφή αποτελούσαν από στερεό ασβεστόλιθο. Το μέτωπο ορύξεως είχε μήκος περίπου 4 μ. Στις 2

Απριλίου οι εργάτες Ιωάννης Δράκος, Γ. Βίλιος και Αντώνιος Βήχος ασχολούνταν με τη διάτρηση υπονόμων στο μέτωπο αυτό. Απότομα, μια πλάκα σχιστόλιθου ενός τετραγωνικού μέτρου περίπου έπεσε από την οροφή και καταπλάκωσε τον Ιωάννη Δημητρίου που εκείνη την ώρα περισυνέλεγε απορρίμματα. Οι συνάδελφοί του τον απελευθέρωσαν, όμως απεβίωσε στη 1 μ.μ. εξαιτίας θλάσεως της σπονδυλικής στήλης. Τραυματίστηκε ελαφρά επίσης ο εργάτης Αντώνης Βήχος που δούλευε εκεί κοντά.

Ο ατυχής εργαζόμενος ήταν 44 ετών και εργαζόταν ως υποστηρικτής.

Ατύχημα που συνέβη στον εργάτη Νόθο Αντώνιο

Το ατύχημα έγινε στις 10 Αυγούστου του 1948, στις 2.30 το πρωί, στην τρίτη βάρδια της φρύξεως στην εγκατάσταση Γρεναβάλτ. Αυτή η εγκατάσταση σχεδιάστηκε το 1928 ειδικά για τη Γαλλική Εταιρεία και δούλευε από τότε χωρίς προβλήματα. Σκοπός ήταν η φρύξη του γαληνίτη. Αποτελούνταν από μια οριζόντια κάμινο και ένα ηλεκτρικό μηχάνημα κινούμενο σε σχήμα βαγονιού. Το μηχάνημα τροφοδοτήσεως κινούνταν με ηλεκτρικό ρεύμα και η ταχύτητά του ήταν ελάχιστη: 8 μ. το λεπτό. Το μηχάνημα το χειριζόταν κάθε φορά ο επικεφαλής της βάρδιας. Την ώρα του ατυχήματος επικεφαλής ήταν ο Βασσάλος Αρτέμης μαζί με ένα βοηθό, τον Νόθο Αντώνιο. Ο χειριστής του μηχανήματος είχε ξεκινήσει την τροφοδοσία, όταν κατάλαβε ότι η ποσότητα του μεταλλεύματος η οποία βρισκόταν στο μηχάνημα-βαγόνι δεν ήταν αρκετή και σταμάτησε το βαγόνι. Ο βοηθός ανέβηκε τότε από τη σκάλα που διέθετε το μηχάνημα για να δει αν το βαγόνι είχε μετάλλευμα. Πριν όμως προλάβει να κατέβει, ο χειριστής έθεσε σε λειτουργία το μηχάνημα και αυτό άρχισε να κινείται προς τα πίσω και έφτασε τις σταθερές χοάνες τροφοδοτήσεως. Ο Νόθος Αντώνης, αν και είχε το χρόνο να κατέβει, δεν το έκανε και χτυπήθηκε θανάσιμα από μια χοάνη.

Ο Νόθος Αντώνιος ήταν 42 ετών από την Κάρυστο, έγγαμος με δύο παιδιά, με κόρη 18 ετών και ένα γιο 9 ετών.

Καραμπίνης Γεώργιος

Ο Καραμπίνης Γεώργιος χάθηκε έπειτα από τραυματισμό του που προκλήθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου του 1954 στις εργασίες της Χριστιάνας, στο σημείο 6B στην περιοχή της Καμάριζας.

Ο άτυχος εργάτης εκείνη την ημέρα πήγε με τον εργοδηγό Παντελέοντα Δημήτριο να εργαστεί σε ένα νέο σημείο, όπου δεν είχε ξαναεργαστεί στο παρελθόν. Μαζί του πήγαν και άλλοι δυο εργαζόμενοι: ο Αγγελόπουλος Γεώργιος και ο Ρουμπεϊτης Βασίλης. Εκεί εργαζόνταν όλοι μαζί μέχρι και τις 10 το πρωί, όταν ο

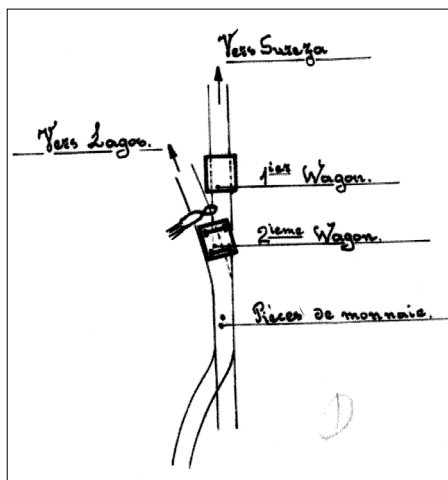
εργοδηγός τούς φώναξε να ανεβούν όλοι πάνω για να κάνουν διάλειμμα. Οι άλλοι δυο εργαζόμενοι υπάκουσαν αμέσως, ο Καραμπίνης για κάποιο λόγο καθυστέρησε λίγο. Την ώρα που τον φώναζαν για δεύτερη φορά, άκουσαν ταυτόχρονα το θόρυβο από κάποιο κομμάτι βράχου που έπεφτε και μια υπόκωφη κραυγή. Αμέσως επέστρεψαν στο χώρο που εργάζονταν και βρήκαν τον άτυχο εργάτη βαριά τραυματισμένο, τον ανέσυραν στην επιφάνεια και ο γιατρός Ταμβάκης αποφάσισε την άμεση μεταφορά του στο νοσοκομείο.

Ατύχημα που συνέβη στον μπαζαδόρο Κατράκο

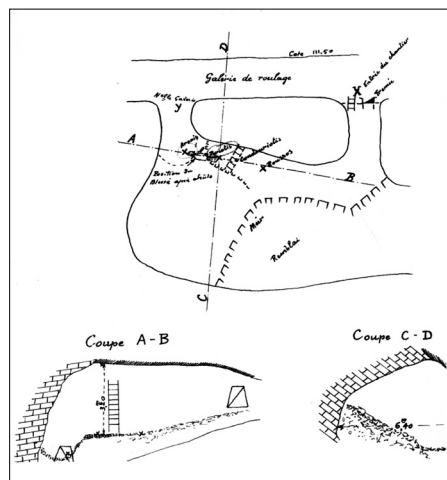
Οι μπαζαδόροι Κατράκος και Φιλίππου σέρνουν ένα φορτωμένο βαγονέτο. Ξαφνικά το βαγονέτο ξελασκάρει, με αποτέλεσμα να πέσει πάνω στο αριστερό πόδι του Κατράκου και να τον τραυματίσει. Το ατύχημα έλαβε χώρα στις 12 Απριλίου του 1969.

Ατύχημα που συνέβη στον εργάτη Δημήτριο Σιδέρη

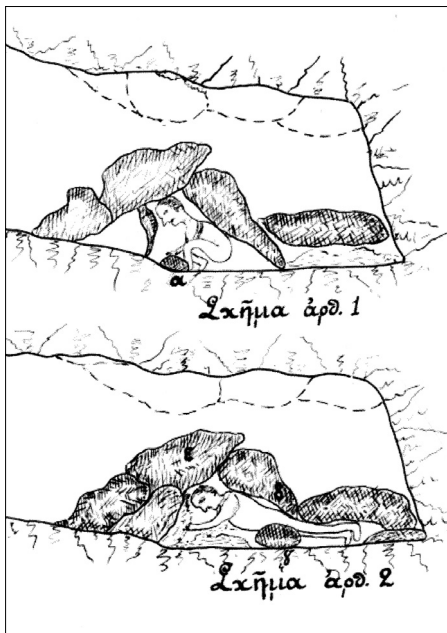
Ο Σιδέρης Δημήτριος τραυματίστηκε στις 15 Ιανουαρίου του 1955 στην περιοχή της Παλαιοκαμάρizas. Εργαζόταν μαζί με τους εργάτες Κουντουριώτη και Μαρίνο, όταν κατέπεσε λόγω πτώσης του δαπέδου της στοάς. Ήταν 54 ετών, χωρίς παιδιά, και διέμενε στην Καμάρiza.

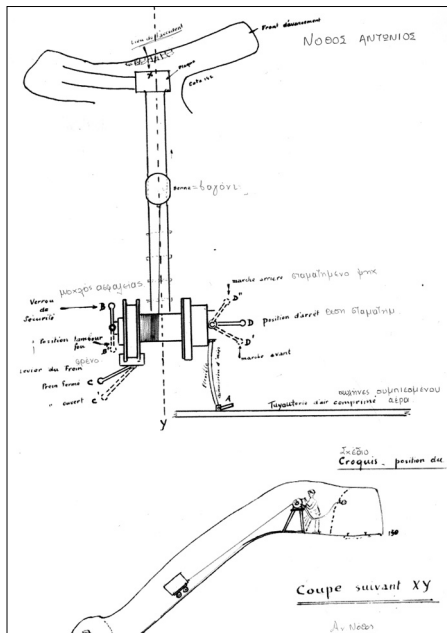
Φινίκης Αθανάσιος

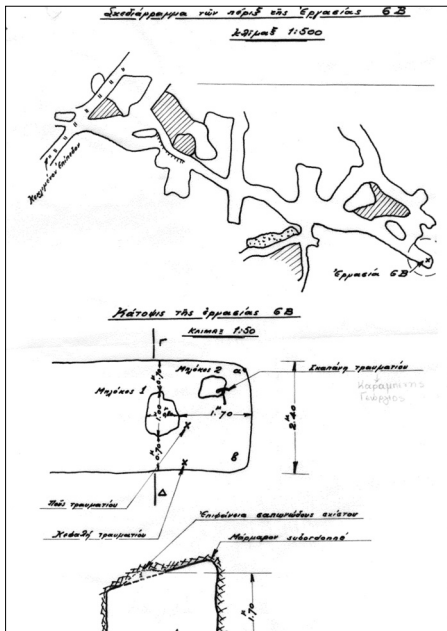
Ποριώτης Ευθύμιος

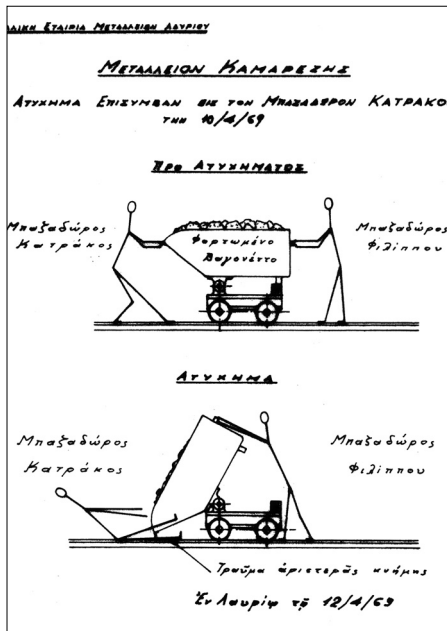
Δημητρίου Ιωάννης

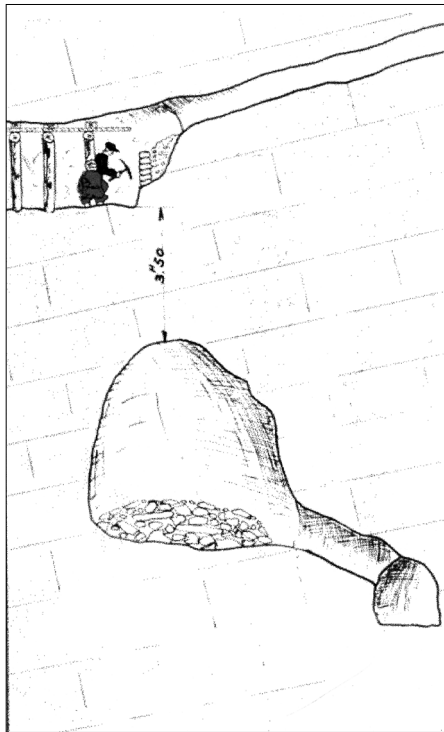
Νόθος Αντώνιος

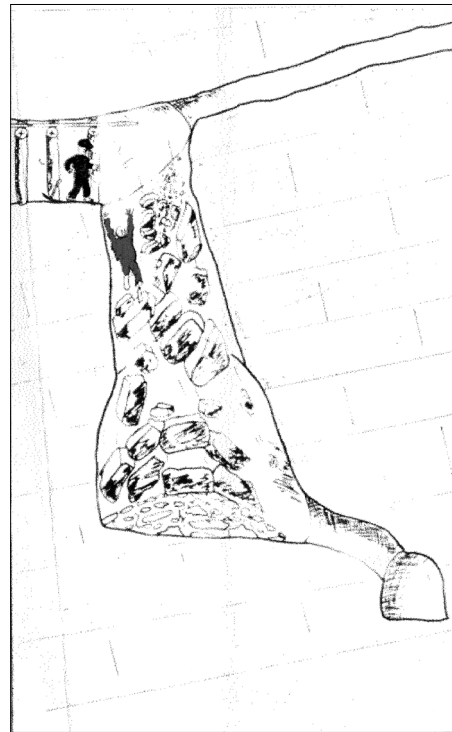
Καραμπίνης Γεώργιος

Μπαζιδώρος Κατράκος

1°. Προ της διαρρήξεως του πετρώματος.
Γ.Ε.Μ.Α.

2°. Πτώσις εργάτου Σιδέρη.